

פרק י"א – בפרטי מידת הנקיות: גזל

פרטי מידת הנקיות רבים מאוד. זה כל תרי"ג, להיות נקי מכל העבירות זה מאוד קשה. אבל יש עבירות שיש בה יותר שוחד, שבהם היצר הרע יותר משתדל להחטיא את האדם. לכן נראה לנו שיש שם יותר מקום להיתרים ולכן יש שם יותר צורך בחיזוקים. גזל ועריות נפשו של אדם מחמדתן.

הדוגמה הראשונה היא הגזל. זה הנושא הראשון שחז"ל מסמנים בנושא שדורש התמודדות מאוד גדולה. ודאי לכל אדם, שמי שמנסה להיות זהיר לא יגזול, לא ישלח ידו בממון חברו. גזל רשמי - על זה אנחנו לא מדברים, זה שייך למידת הזהירות. אבל אנחנו רוצים לדבר על הגזל הבלתי נראה. יש את הגזל השקוף, הסמוי. הרבה אנשים, אומר הרמח"ל טועמים טעם גניבה. הטעם של גניבה מאוד טוב, מים גנובים ימתקו. איפה גנובים? גנובים במשא ומתן מערכת היחסים שלנו בבין אדם לחברו מלאה יחסים כלכליים: שוכר ומשכיר, לווה ומלווה. המון מערכות יחסים הן עם אלמנט כלכלי. זה נקרא משא ומתן - הולכים ונתונים. כל אחד לוקח קצת ומקבל קצת, יש יחסי גומלין. בדלל שיש משא ומתן, שכל אחד גם מקבל וגם נותן, לכן נראה לאדם שזה לא שייך לעולם הגזל. גזל זה כשאני בא ולוקח, זה אסור. אבל פה אני גם נותן, יש פה יחסים. בגלל שאני גם נותן זה בסדר. מה בסדר? תראה, כל אחד מאתנו משלם, אבל אדם צריך קצת להרוויח בעולם. לכן, כיוון שהמטרה היא להרוויח - לא לגנוב - זה הופך להיות הכשר שמכשיר כל מיני היתרים. יש פה תפיסת עולם, זה כוחו של היצר הזה. הוא לא יגיד לך לגנוב, אלא הוא עוטה צווארון לבן. כל אחד צריך להרוויח ולכן זה בסדר. אבל בגלל שאדם כל כך רוצה להרוויח, הוא לא שם לב שהוא מתיר לעצמו גם גזל גמור. בתוך האווירה הזו של הרצון להרוויח הוא מורה לעצמו היתר.

צריך לדעת שבכל פעם שאתה מרוויח, יש מישהו שמפסיד, תמיד. צריך לדעת שזה לא תמיד פשוט לצאת מרווח. אם אתה תצא מרווח סימן שהשני הפסיד. לכן, התורה הרבתה בלאווין. למה צריך כל כך הרבה לאווין? אסור לגנוב, פשוט וקל. לא נכון, זה לא כל כך פשוט. כי יש המון יחסי אנשים שאנשים אל רואים שיש שם גזל. לכן התורה היתה צריכה לפרט. לכן התורה היתה צריכה לפרט את כל הלאווין האלו. כי כל המעשים האלו נמצאים במשא ומתן. זו הבעיה, שם קשה לזהות את הגזל, הוא לא מזוהה. הוא לקח, אבל הוא גם שילם, הוא נתן. זה לא גזל. אנשים אומרים שה מותר. זה לא נכון. יש גזל שהוא לא רק לקחת אלא גם לתת, ועדיין זה גזל.

צריך להבין שכשאנחנו עוסקים בענייני ממונות הנושא הוא כסף. זה לא נכון. הנושא הוא יחסי אנוש. מדובר פה באנשים. אל תראה מול העיניים שלך מטבעות או מספרים, תמיד תראה מול עיניך בני אדם, אנשים. למשל: יחזקאל הנביא מתאר רדם צדיק, חסד מאוד. מה הוא עשה? את אשת רעהו לא טימא. שואלת הגמרא: זה חסיד? זה אלמנטרי! הוא לא לקח אישה שאינה שלו. לכן חז"ל מסבירים שהכוונה היא שהוא לא ירד לאומנות חברו. מה זה אומר? שהוא לא פתח חנות מתחרה לחברו. זה מקום קטן, אם אתה פותח חנות מתחרה אתה גונב לו את הפרנסה. אני גנבתי? יש פה משא ומתן, מקח וממכר, תחרות חופשית. אתה טועה, אתה מסתכל על הכל בעיניים כלכליות, תחרות וכסף. יש פה בן אדם, יש פה משפחה! אתה מפרק לו את הכבוד העצמי שלו! היתה לו עבודה, זה נתן לו שקט, יציבות. עכשיו הוא במתח, היציבות הנפשית שלו והמשפחה שלו במצוקה.

אתה לא יודע איזה נזקים אישיותיים עשית לו!
 זה כמו לקחת למישהו את אשתו. אתה ממוטט לו את החיים! זה הנפש שלו, הבית שלו, תחושת הכבוד העצמי שלו.
 זה לא בסף.
 כשאתה נכנס להתמודדות כלכלית, אם אתה רואה רק כסף ואומר מה הסיפור - זה לא נכון.
 יש פה בן אדם. לכן צריך להיזהר ולחשוב טוב טוב מה ההשלכות של המעשה שאתה עושה עכשיו.
 אסור לדת לאומנות חברו! אסור ליצור תחרות שמישהו אל מסוגל לעמוד בה, כי הוא יתמוטט!
 ר' יהודה אוסר לחנוני לחלק קליות ואגוזים לתינוקות.
 יש תחרות בין שני מוכרים, אחד עושה מבצעים למשוך לקוחות אליו. אסור! גם חכמים לא התירו אלא אם השני יכול לעמוד בתחרות. הוא מחלק מבצעים כאלו, אז הוא עושה מבצעים אחרים.
 אבל אם הוא עושה מבצע שאחרים לא יכולים לעמוד בו - אסור לו. מאיפה יש לך זכות למוטט אחרים?

החיים זה לא רק כסף. אני לא גנבתי? אתה בן גונב!
 אתה לוקח לו לקוחות, מעמד, השקעה. אתה ממוטט אותו אישיותית!
 הנושא הוא לא הכסף, הנושא הוא החיים שלו. פרקת לו את האישיות.
 זה מה שעומד על הפרק.
 ה' ברא את העולם כך שכולם צריכים אחד את השני כלכלית כדי שנהיה רגישים זה לזה.
 הקונה לא יכול להסתדר בלי המוכר. תבין, יש פה מוכר!
 ודאי שצריך שהמוכר יהיה הוגן כלפי הקונה, אבל אם הקונה יצא מרווח והמוכר הפסיד, אז הוא הפסיד!
 זו הפרנסה שלו, החיים שלו!
 זה לא נכון לראות את הדבר רק במספרים. מה קרה לאותו בן אדם, מה קרה לחיים שלו?

לכן חז"ל ואמרים שגזל הדייט יותר חמור מגזל גבוה. אתה ממוטט לו את החיים! זה לא רק כסף.
 זה כזה חמור, שזה משפיע גם על עוד עולמות.
 זה לא רק יחסי מוכר וקונה, אלא גם יחסי עובד ומעביד.
 בדרך כלל נדמה לעובד שהוא המסכן. המעביד הוא העשיר, אני השכיר שעובד, הוא המשלם. תמיד נדמה לשכיר, שכיוון שהוא עובד קשה מותר לו כל מיני דברים.
 לא נכון, אתה לא יכול להתפלל על שעות העבודה. קל וחומר שלא על דברי רשות, להיבטל ממלאכה.
 אתה מקבל שכר על שעות ולא עבדת - אתה גנב! קיבלת כסף בלי לתת תמורה. מה זה שכיר? משכורת על שעות. אם קיבלת משכורת ולא נתת שעות בתמורה - אתה גנב! לקחת ולא נתת. זה גזל!
 שעה שהוא מקבל עליה כסף קנויה למעסיק! כשאדם משלם משכורת על זמן הוא קונה את הזמן הזה.
 הזמן לא שלך, לא של הפועל. מכרת את הזמן שלך תמורת כסף, אתה לא יכול להחליט על השעה הזו.
 אדם לא רואה בזה גזל: שדדתי בנק? מה עשיתי!
 זה גזל! מישהו נתן בך אמון.
 זה ממוטט את יחסי האמון. המעביד לא יכול כל הזמן לעקוב אחרי העובד, לצפות אם הוא עובד. יש לו אמון שהעובד שלו עובד.
 אם אתה לא עובד, אתה מפרק את האמון. זו התשתית של יחסי אנוש! אם האמון מתפרק, כל החיים של האדם התפרקו.
 זה הרבה יותר חמור מכסף, אמון בין בני אדם התפרק!

אבא חלקיה אפילו לא השיב שלום כשהיה שכיר, כדי לא להיבטל ממלאכת רעהו.
 ליעקב אבינו היה מעסיק לא נחמד שעשה לו צרות, והוא בכל זאת עבד עשרים שנה בכל כוחו.
 הרמב"ם אומר שכל עובד צריך לעבוד את המעסיק שלו בכל כוחו כמו יעקב! ליעקב היו הרבה סברות למה הוא יכול לחפף. הוא לא אמר אותן, מידתו אמת.
 זה גזל, זה לא זמן שלך. קיבלת כסף, אתה חייב את הזמן שלך.
 אסור לך לעשות מה שאתה רוצה.
 אנשים לא רואים את הגזל ביחסי עובד מעביד: מדבר בטלפון, יוצא ונכנס, עובד בחצי כח, עושה ככה וככה.
 זה גזל, הוא משלם לך על זה.

יש דברים שכולם מבינים, שפעם ב- קורה משהו. אבל אם זה הופך להיות שגרה, שאדם לא ממש עובד והכסף שהוא מקבל הוא ללא תמורה - אז הוא לא עובד. כולנו בני אדם, לא מכונות. אבל כזו הגזמה זה לא טוב.

כללו של דבר, מכרת את הזמן שלך.

כל מה שתיקח להנאת עצמך זה גזל. אם בעל הבית לא מוחל, אין יום הכיפורים מכפר. זה גזל.

יכול להיות אנשים שלא ירצו להיות שכירים בגלל זה. ההתמודדויות הן התמודדויות.

גם אם הוא יעשה מצווה בזמן הזה. זה לא מעניין אף אחד, את המצוות תעשה בזמן שלך. לא על חשבון המעסיק.

רוצה לקיים מצוות? בבקשה, אבל לא על זמן המעסיק. זו עבירה!

ה' שונא את מי שמביא עולה גזולה. אל תביא עולה ואל תעשה טובות. ה' לא רוצה עולה גזולה.

אדם שגונב קמח להפרשת חלה - ה' לא רוצה את זה. היה פה גזל, מה זה שווה?

בוצע בך נאץ ה'! אם אדם גונב ומברך, זו לא ברכה אלא קללה.

ארבעת המינים, צריך להיזהר מאוד. רגע, שילמת כמו שצריך? אולי לא עשית את העסקים בכשרות?

צריך לבדוק טוב טוב, שלא יהיה חשש גזל.

גזל חפץ וגזל זמן. גזל זמן - מישוהו משלם לך על זמן ואתה לא נותן תמורה.

אנחנו מבינים שהעולם צריך להסתכל אחרת על יחסי אנוש. הם באים כדי לבנות בעולם את מושג האמון.

המערכות העסקיות נבראו על ידי ה' בשביל האמון. הוא המטרה, האמונה.

האמונה זה ערך על שה' רוצה שיתגלה בעולם, בשבילו הוא ברא את העולם כך שיש יחסים כלכליים בין בני

אדם, כדי שיבנו אמון בין אחד לשני.

המטרה היא לא להרוויח, אם זו המטרה שלך אתה תטעה. מרוב רצון להרוויח אתה תפר יחסי אמון.

יותר חשובים יחסי אמון מאשר רווחים.

אמונים נוצר ה', ה' רוצה את האמון. במה ה' מתעניין? עיניך אמונה.

זו השאלה הראשונה ששואלים אדם ביום הדין: נשאת ונתת באמונה!

שש שאלות שואלים, זו שאלה ראשונה. האם יחסיך עם העולם הם יחסי אמון?

תראה, זה מאוד חשוב להיות ביחסי אמון. כשה' ברא את העולם הוא בראו כך שיש מלא אמון.

אדם זורע חיטה באדמה. הגרעין הזה יכל לשמש להפקת קמח, ובמקום הוא זורע אותו באדמה.

הגרעין שנזרע באדמה נרקב! אתה מפסיד אותו.

לא, יש לי אמון באדמה ובטבע, שהגרעין שאני אכניס ייתן לי שיבולת שעליה עשרה גרגירים.

ראיתם פעם בנק כזה בעולם? תוך חצי שנה אתה מקבל פי עשר.

אתה רואה איזה אמון יש בעולם? אתה מאמין במציאות, באדמה, בגשם, בטבע.

בזה שה' לא ישנה סדרי בראשית. האמון קריטי בשביל להוציא לחם מהארץ.

אמונה זה סדר זרעים, זה צריך להיות כך גם בין אדם לחברו.

כשמישוהו נותן לך כסף - הוא נותן בך אמון. אתה באל חנות, משלם למוכר, אתה נותן בו אמון שהמוצר

אמתי.

אתה משלם על ייעוץ, אתה נותן בו אמון שהייעוץ אמתי.

לפני שבוע התקשרתי לשמאי דתי, לשאול אותו אם הוא יכול לעזור לי.

הוא אמר לי שהוא לא יכול לעזור כי הבנקים החרימו אותו, הם לא מוכנים לקבל את ההמלצות שלו.

למה? כי הוא אומר את האמת. הם לא אוהבים את זה, הם מאשימים אותי שאני לטובת הלקוחות של הבנק.

זה לא נכון, אני אומר את האמת, אבל הם רוצים שאני אגיד קצת שונה מהאמת.

אם אדם לוקח הלוואה והוא נותן נכס כערבון, לפי שווי הקרקע הוא יכול לקבל את ההלוואה.

הבנקים לא רוצים, הם לחצו עליו, אבל הוא אמר שהוא לא מוכן להתפרנס מגזל!

הם לחצו עליו שיעשה קצת שינויים בשמאות, אבל הוא לא היה מוכן. הוא אמר לי שפרנסה היא מהקב"ה,

והוא לא מוכן שיהיה גזל! אני לא יאכל אוכל שנקנה בגזל.

הבנקים החרימו אותו, לא מוכנים לעבוד איתו.

זה מדהים! הבן אדם כך רואה את המציאות, זה גזל.

הוא יכל לשתוק, ליישר קו. אף אחד לא היה שם לב, אנשים לא מבינים בזה. לא.

העולם מלא בזה, אלו ניסיונות מאוד קשים. מוכרים, קונים, פועלים, מעסיקים, קבלנים. זה עולם ומלואו.

ה' ברא את העולם בשביל האמון! בשביל זה בוא ברא את העולם האנושי. בשביל האמונה! "".

זו השאלה הראשונה ששואלים את האדם: נשאת ונתת באמונה. בשביל זה הוא בעולם, לבנות אמון. לכן, אסור לנו לראות כאילו מדבור פה רק בבס"ד. זה הרבה היותר מכסף.

יש כל מימי סוגי גזל שצריך להיזהר מהן. למשל, גזל של קונים.

אדם נכנס לחנות מזון גדולה, הוא רוצה לקנות מאכלים במשקל. אז הוא טועם קצת, אוכל קצת מזה וקצת מזה, לראות מה הוא רוצה לבחור. בינתיים הוא סגר לעצמו ארוחת ערב, יצא שבע בלי לשלם. זה גזל, הוא לא שילם כלום.

בעל המכולת לא תמיד יסתכל, וגם אם הוא ישים לב יכול להיות שהוא לא יעיר לך כי זה לא נעים לו. אנשים מנצלים את זה, זה גזל.

אתה קיבלת רשות? תשאל!

אדם נכנס למקומות שלא שלו, משתמש בדברים שלא שלו. למה אתה משתמש במשהו שלא שלך? צריך רשות. הרשו לך להיכנס? הרשו לך להשתמש?

צריך בזה המון תשומת לב, כי הציבור לא רואה בזה גזל. למה? כי זה לא שאתה בא ולוקח, יש פה יחסים בין בני אדם.

צריך לשאול: האם זה בסדר, האם זה מקובל.

לכן אומר איוב, שהוא נזהר מאוד שידידיו לא תלכנה לכל מיני מקומות, "בכפי לא דבק מאום", לא נדבק כלום ביד שלי.

יש גזל בלתי נראה, שלא רואים אותו. הוא נדבק ביד של האדם.

אדם שלח את היד שלו, לא שם לב. לא לקחתי כולם. נדמה לך שלא לקחת, נדבק בך פה משהו.

אדם שלח את היד ובלי להרגיש הוא לקח משהו בלי ששמו לב, גם הוא לא שם לב.

נכון שזה לא אדם שגוזל ממש, אבל הידיים שלו לא ריקות מגזל.

למה? כי העיניים מושכים את הלב, אז הוא מתחיל להמציא היתרים.

זה תמורת זה, וזה בגלל זה, זה מקובל וזה נורמלי. יש המון שכנועים עצמיים למה זה בסדר ומותר. אבל זה לא מותר, זה גזל. זה אסור.

יש גזל של מוכרים. אדם מוכר, הוא רוצה לפתות את הקונים.

זה יפה שאתה רוצה לפתות אלת הקונים, לגיטימי. אדם עושה פרסומות, אדם עושה כל מיני דברים שמושכים קונים.

בסדר, מותר לך לשכנע קונה שיקנה.

אבל, לפעמים הוא עלול לעשות טעויות. אם לא ידקדק, הנה תחת החיטה יצא חוח.

תחת החיטה חוסר אמון, הוא עלול להיכשל באונאה.

אונאה = לכסות פגמים. אדם מוכר מוצר שיש בו פגמים ובעיות והוא מסתיר את זה. זה אסור לך לעשות.

אתה יכול לדבר בשבח דבר מסוים, אבל להחביא פגמים, להסתיר - זה אסור, זה גזל.

זה דבר שצריך להיזהר ממנו. המשנה אומרת שאסור לייפות כלים ישנים שיראו כחדשים, זה נקרא גזל.

לכן אומרת הגמרא בבבא קמא שמי שגוזל את חברו כאילו נוטל נפשו.

אל תראה את הכסף, מה שפרקת פה זה את יחסי האמון. אדם הביע אמון בך, הוא שילם לך! אתה רימית אותו, הסתרת מומים. פגעת באמון בבני אדם, פגעת לו בנפש, בביטחון העצמי.

זו פגיעה הרבה יותר חמורה מאשר כסף.

אם האמון נפגע, האמון נעצר, הגשמים נעצרים.

הגשמים זה אמון, אנחנו מאמינים שה' יוריד גשם.

אבל אם יחסי אמון בתוכנו נעצרים, ה' אומר שיש משבר אמון, אז גם הוא לא נאמן.

בנינו עליך שתביא גשם אבל, זרענו את החיטה!

כדי שה' יביא גשם צריך יחסי אמון, מה עם יחסי האמון שלכם?

אין הגשמים נעצרים אלא על עוון גזל.

דור המבול נחתם דינם על הגזל. האמון נשבר, מבול. האמון שהים הוא ים והיבשה היא יבשה והגשם גשם. פתאום כל האמון התבלגן, כל חוקי המציאות נשברו. זה לא הוגן! חשבנו שיש בינו אמון שאתה לא משבש את סדרי העולם.

כן, אבל אתם גם הפרתם את האמון.

אתה רוצה להתאמץ? בבקשה. אתה רוצה לייפות את המקח שלך? טוב. אבל לא לכסות מומים! זה פוגע באמונת המשא ומתן. צריך להיזהר בנושא האמון.

זה יותר חמור מעריות, אומרת הגמרא! זה תועבה, זה לפרק את כל תשתית החיים האנושיים. כשלא יהיה אמון בין בני אדם ביחסים הכלכליים, החברתיים, גם לא יהיה אמון בין בני אדם ביחסים הזוגיים. כי זה הכל אותו דבר.

כשאדם מתרגל להפר אמונים, אז הוא מפר אמונים בהמון מערכות של החיים. אז הוא יפר אמון גם בענייני הזוגיות.

לכן צריך כל הזמן להיות ערניים לא לרמות במידות, במשקולות, בריבית.

כללו של דבר, מסכם הרמח"ל, חמדת הממון גדולה מאוד, וקשה לאדם להיות נקי.

מי שנקי בממון זו חסידות מאוד גדולה, מדרגה גבוהה מאוד. קשה לאדם להיות נקי, כי זה יצר גדול מאוד באדם.

להרוויח, לא להפסיד. אדם מאוים מזה, זה מפחיד מאוד.

אדם גם מאוד אוהב ממון, הוא רוצה להשיג.

זה מאוד חזק בנפש של האדם, זה תופס את הנפש שלו חזק.

לכן הניסיון הזה מאוד קשה, צריך להיזהר מאוד ולשמור על נקיות בנושא הזה.

השיחה נערכה לפי שטחיות הבנתו של העורך,
ובל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.